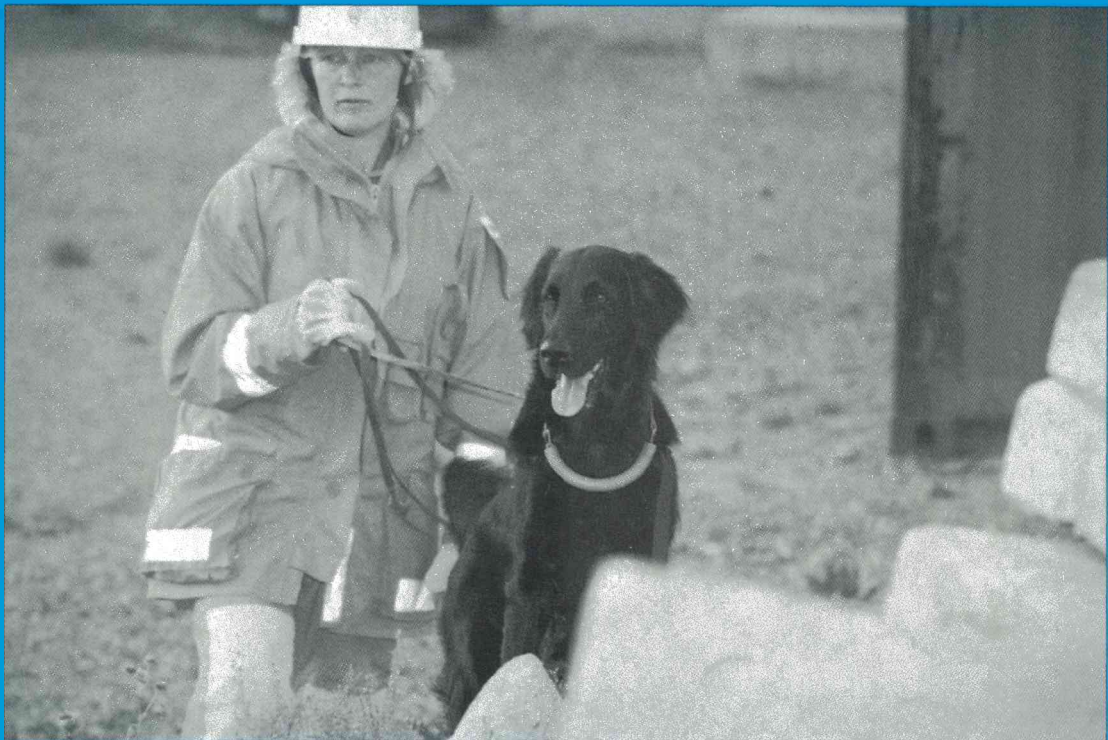

Räddningshunden i Sverige Historik och utveckling

**RÄDDNINGSS
VERKET**

Räddningshunden i Sverige. Historik och utveckling

Rapporten har utarbetats av
Stig Sjöstedt. Räddningsverket.

Räddningsverkets kontaktperson:
Lennart Larsson, Enheten för brand och räddning. Tfn 054-10 43 74

Omslagsfoto: Birger Marcusson, Räddningsverket

Förord

Räddningshunden som resurs i samhällets räddningstjänst är en relativt ny företeelse. Men tankarna på att skapa en resurs av detta slag har funnits länge. Redan 1956 fanns i Sverige de första tankarna på att utnyttja hunden för att finna människor i rasmassor. Redan då insåg man att hundens mycket väl utvecklade luktsinne gör den till ett nästintill oersättligt hjälpmedel i detta fall.

Men vägen fram till att i mer organiserade former använda räddningshunden inom räddningstjänsten är lång och innehåller många frågor som har lösts efter hand.

Denna rapport är skriven av Stig Sjöstedt som förmodligen vet mer än någon annan om räddningshundarnas utveckling som en resurs i den svenska räddningstjänsten. Stig är också den i landet som mest aktivt drivit frågan om att skapa resursen. Först vid dåvarande Civilförsvarsstyrelsen och från 1986 vid Räddningsverket. Han är kanske den som i vårt land mest förknippas med verksamheten med räddningshundar och han har gjort sig känd som en alltid engagerad profil.

Denna rapport blickar tillbaka och vi får följa utvecklingen av verksamheten under en dryg 40-årsperiod. Rapporten som är skriven av Stig Sjöstedt i samband med hans pensionering 1997 utgör en intressant betraktelse, både som ett historiskt dokument men också som grund för fortsatt utveckling av räddningshunden som resurs i samhällets räddningstjänst.

Förord av Lennart Larsson, Räddningsverket.

Foto: Birger Markusson, Räddningsverket

Innehållsförteckning

Förord.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Sammanfattning	
Räddningshunden i Sverige. Historik och utveckling.....	3
English summary	
The rescue dog in Sweden.....	4
Historik.....	5
Utbildningskrav.....	10
Hundförarutbildning.....	13
Kontroll av ekipage.....	15
Kommunens roll.....	17
Internationella kontakter.....	17
Nationella insatser.....	18
Internationella insatser.....	18
Ekonomi.....	20
Framtida mål - ny organisation.....	20
SBK - avtalsorganisation.....	20
Ny utbildningsgång.....	21
 Bilagor.....	
1. Förteckning över domare	
2. Representanter och lärare vid SRV skolor	
3. Antalet godkända räddningshundar 1981-1996	
4. Handledare räddningshundgrupp	
5. Räddningshundar fördelade rasvis	
6. Svenska mästerskap för räddningshundar	

Räddningshunden i Sverige. Historik och utveckling

Sammanfattning

Räddningshunden är numera en väl inarbetad del av räddningstjänsten under höjd beredskap. Alltmer upptäcks räddningshunden också som en resurs i fredstid, inte minst vad gäller efterforskning av försvunna personer. Men räddningshunden är en förhållandevis ny förekomst i samhällets räddningstjänst. Det var så sent som 1984 som verksamheten fick ordentligt fäste och blev en del av det dåvarande civilförsvaret.

Men tankarna på att skapa en resurs av detta slag har en betydligt längre historia än så. Redan 1956 började de första riktlinjerna att dras upp.

Den utveckling som skett på detta område, från 1956 fram till våra dagar, beskrivs i denna rapport. Bland annat hur utbildningen av både hund och förare utvecklats, liksom prövningen av hundar. Vidare presenteras också en del tankar om den fortsatta utvecklingen av räddningshunden som en resurs i samhällets räddningstjänst.

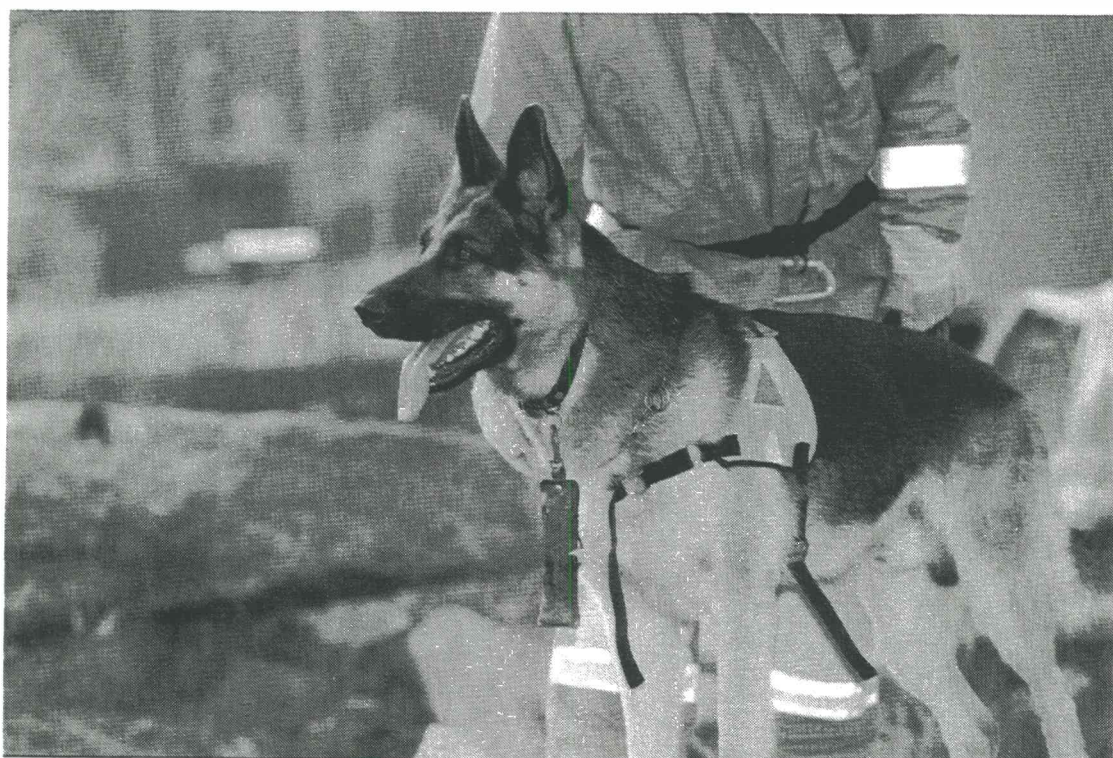

Foto: Birger Markussön, Räddningsverket

Nyckelord: befolkningsskydd, frivilligorganisationer, hundar, internationell verksamhet, räddningshundar, räddningstjänst

Rescue dogs in Sweden. Historical report.

English summary

Rescue dogs are a relatively new addition to the Swedish rescue services. It was not until 1984 rescue dogs became a part of the Civil Defence Organisation.

But the idea of creating a resource like this in Sweden is older than that. In 1956 the first plans were made to have rescue dogs in Sweden.

In this report the historical background and the development of rescue dogs in Sweden is covered, from the start in 1956 until today. The report also gives information about how to train and examine rescue dogs and their handlers.

The report also gives details about the co-operation between the Swedish Civil Defence Board (now the Swedish Rescue Services Agency) and the Swedish Working Dogs Association.

Keywords: protection of the civilian population, voluntary organisation, dogs, international missions, rescue dogs, rescue services

Historik

I tidskriften "Ziviler Luftschutz" i november 1956 förekom artiklar om räddningshundar. Artiklarna handlade bl a om engelska och holländska erfarenheter av räddningshundar under andra världskriget samt en detaljerad redogörelse för tyska försök med räddningshundar.

I tidningen "Civilförsvaret" nr 5 1956, publicerades sammandrag av en del av ovanstående och i "Civilförsvaret" nr 11 redovisades några av erfarenheterna från de under tre år gjorda försöken med räddningshundar i Västtyskland.

Detta ledde till att byråchefen Harald Abelin, dåvarande Civilförsvarsstyrelsen, tog kontakt med Svenska Brukshundklubben (SBK). Generaldirektören godkände ett förslag om utredning jämte vissa försök i samverkan mellan Civilförsvarsstyrelsen och Stockholms Brukshundklubb. Arbetet stötte på svårigheter, främst på grund av bristande tid från Brukshundklubben.

I februari 1959 följde en representant, byråinspektör Arne Orevall Civilförsvarsstyrelsen, en av länsstyrelsen i Jämtland anordnad kurs för utbildning av lavinhundar och förare. På grundval av den rapport som framlades över gjorda iakttagelser samt efter diskussioner med bl a chefen för Arméhundväsendet, överstelöjtnant Sven Blomqvist, beslöt Civilförsvarsstyrelsen att göra en framställning om hjälp med försök rörande räddningshundar i civilförsvaret.

En försökskurs genomfördes 18 augusti - 4 september 1959 med fem hundförare och sex hundar. Som lärare tjänstgjorde fanjunkare Erik Uveskog med biträde av bl a dresör Ernst Salomonsson och elever var:

poliskonstapel Gösta Lind, Kristinehamn,	inskriven i cförg såsom gruppchef i
” Arne Pålsson, Östersund,	” ordningstjänst
” Bengt Lundin, Eskilstuna,	” ”
fanjunkare Karl Hoas Visby,	civilförsvarsinstruktör
byråinspektör Arne Orevall,	Civilförsvarsstyrelsen

Ändamålet med kursen var att utröna användbarheten av hundar i civilförsvarets räddningstjänst, att pröva utbildnings- och dressyrmeter här för samt att skaffa underlag

för bedömning av hur eventuell utbildning till tid och rum skulle anordnas för att tillgodose civilförsvarets behov av räddningshundar.

Kursen bekräftade och förstärkte hundens ovärderliga nytta att i olika miljöer påvisa var levande människor finns.

Civilförvarsstyrelsen fortsatte med att försöka få gehör för att införa räddningshundar i civilförvarsorganisationen och i september 1962 fick Civilförvarsstyrelsen i uppdrag av Kunglig Majestät att utreda frågan om förläggning till Arméns Hundskola av hundutbildning och utbildning av instruktörer i hundtjänst för civilförsvarets organisation.

Under våren 1964 uppdrog Civilförvarsstyrelsen åt chefen för Hundskolan, major Sten Lindqvist att verkställa en utredning av frågan om hundars användbarhet inom civilförsvaret och utnyttjande av Hundskolan för hundutbildning m.m.

I september 1964 redovisades uppdraget av Hundskolan varvid man åter framförde hundens utomordentliga förmåga att även under svåra förhållanden snabbt kunna lokalisera människor djupt begravda under rasmassor av olika slag. Ett organisationsförslag och med detta en förknippad kostnadsanalys redovisades också.

I april 1965 redovisade Civilförvarsstyrelsen uppdraget till Konungen.

Civilförvarsstyrelsen ställde sig dock tveksam till om den praktiska nyttan av hundar i räddningstjänsten står i rimlig proportion till de beräknade kostnaderna men framförde att hundars användnings i denna verksamhet är obestridlig. Vidare ansågs att vid ett katastrofläge, där behov av hundar för räddningstjänsten anses vara önskvärd, bör dock civilförsvaret kunna få biträde av polisväsendet. Förhandlingar bör upptas mellan Civilförvarsstyrelsen och Rikspolisstyrelsen om formerna för att vid behov i civilförsvarets räddningstjänst få anlita polisens spårhundar.

I maj 1971 deltog två lärare, Kurt Bandholst och Stig Sjöstedt, i en instruktörskurs i räddningstjänst på Civilförsvarets tekniske Skole i Tinglev i Danmark. Under deras vistelse där ägde samtidigt rum ett nordiskt generaldirektörmöte, som de båda lärarna fick följa. Förevisningsövningar ägde rum och en av dessa visade räddningshundars sök efter människor i rasmassor. Natten efter övningen ägnades åt att diskutera räddningshundar i civilförsvaret mellan den danske chefen för räddningshundarna, civilförvarsinspektör Frost och en av lärarna från det svenska civilförsvaret.

I december 1971 erhöll Civilförvarsstyrelsen en förfrågan från Försvarets hundskola (tidigare Arméns Hundskola) angående eventuellt intresse och behov av räddningshundar till civilförvarsorganisationen.

I februari 1972 svarade Civilförvarsstyrelsen och framförde ställningstagandet från 1965 och påpekar att av bl a ekonomiska skäl har det inte ansetts möjligt att tillföra hundar till civilförvarsorganisationen. ”Styrelsen följer emellertid utvecklingen med intresse och mottager gärna nya upplysningar och informationer i ärendet”.

Civilförvarsstyrelsens dåvarande generaldirektör Gunnar Gustafsson hade 1978 varit i Schweiz och sett räddningshundar i arbete. Vid hemkomsten tog han kontakt med Sta-

tens Hundskola och efterhörde vilka möjligheter det fanns att utbilda räddningshundar i Sverige.

Statens hundskola (tidigare Försvarets Hundskola), utbildade 1978 två räddningshundar, schäfrarna Ajax och Gullet. (Under 1979 utbildade Hundskolan ytterligare en räddningshund, schäfern Harfi).

Dressör var Sven Jäverud med biträde av Gunvor af Klinteberg och hundarnas förmåga demonstrerades i november 1978 på civilförsvarets skola i Rosersberg. Vård för tillställningen var civilförsvarets generaldirektör Gunnar Gustafsson och demonstrationen följdes av bl a statsminister Torbjörn Fälldin och försvarsminister Erik Krönmark.

Diskussioner fördes sedan mellan Civilförsvarsstyrelsen och Hundskolan och en fördel var kanske att de båda representanterna var ungdomsvänner. Det hela resulterade att två civilförsvarslärare från skolan i Sandö, Bert Larsson och Torbjörn Jansson utbildades av Hundskolan till räddningshundförare. Avslutningen på utbildningen ägde rum i Rosersberg 1979-11-15--16 under en mörkerövning till vilken dåvarande Generalsekretären i Svenska Brukshundklubben, Göran Wetterberg inbjöds.

En undsättningspluton ur civilförsvaret (90 personer), kommunala brandgrupper sattes in i ruinkvarteren och arbetade för fullt med all den utrustning som ingick i enheterna. Folk sprang omkring överallt bland brandhårdar, bullrande maskiner, släckvatten och skadade, skrikande människor när räddningshundarna sattes in. Trots det "kaos" som rådde löste hundarna med sina förare uppgiften med glans. Ytterligare insatser utfördes vid olika objekt i olika miljöer och alla uppgifterna löstes med samma goda resultat. Hundgruppen bestod av Lars-Erik Westerlund Hundskolan, gruppchef och hundförare Bert Larsson Cfskolan Sandö och Gunilla Thylander Hundskolan.

Efter övningarnas slut fördes en diskussion mellan representanter för Civilförsvarsstyrelsen, generaldirektör Gunnar Gustafsson, avdelningsdirektör Stig Sjöstedt, chefen för Hundskolan Sven Wergård och Svenska Brukshundklubbens generalsekreterare Göran Wetterberg. En av frågorna som kom upp var om detta var någonting som Svenska Brukshundklubben skulle kunna vara intresserad av.

Lördagen den 18 oktober 1980 inbjöds Stig Sjöstedt Civilförsvarsstyrelsen av Roland Sjösten, Skåne-Blekingedistriktet ur SBK, till en konferens i Frostavallen vid vilken Sjöstedt informerade om räddningshundens nytta i samband med räddningstjänst. Medlemmar ur distriktet hade varit i Danmark den 6 och 7 september och följt de danska mästerskapen för räddningshundar och man ville nu komma igång med allvarliga försök att utbilda räddningshundar.

Resultatet blev att Roland Sjösten åtog sig ett uppdrag från Civilförsvarsstyrelsen, vilket gick ut på att starta en kurs med 10 hundförare i syfte att utveckla en teknik och komma med förslag till taktisk användning för att Civilförsvarsstyrelsen skulle erhålla ett beslutsunderlag för ställningstagande om räddningshundar till civilförsvarsorganisationen.

I januari 1981 inträffade en jordbävning i Algeriet och Civilförsvarsstyrelsen sände dit civilförsvarsläraren och linjechefen Stig-Ola Sandlund, Rosersberg. I räddningsarbetet hade deltagit räddningshundar från Frankrike och Schweiz. Räddningsarbetet där ledde till diskussioner mellan Statens Hundskola och Civilförsvarsstyrelsen om hur man i framtiden vid sådana olyckshändelser skulle kunna utnyttja de i Sverige utbildade hundarna och förarna. Det hela ledde till att Civilförsvarsstyrelsen beslöt att Hundsko-

lan skulle genomföra en repetitionsövning för de två utbildade civilförsvarslärarna, räddningshundförarna Jansson och Larsson. Kursen genomfördes under veckorna 37 och 38 och lärare för kursen var Lars Erik Westerlund, Statens Hundskola. Eftersom Roland Sjösten hade åtagit sig att fungera som försöksledare för en kurs inom Skåne-Blekinge distriktet ansågs det vara lämpligt att även Roland Sjösten genomgick denna utbildning. Till kursen inbjöds ytterligare tre instruktörer ur SBK Mona Larsson Osby, Bertil Lilja Landskrona och Barbara Sandnes Malmö.

Försöksverksamheten inom Skåne-Blekinge distriktet utföll väl och i augusti 1982 avlades "Certifikatprov för räddningshund" i Rosersberg med Sven Wergård som domare, varvid sex hundar godkändes och vid prov en vecka senare i Revinge ytterligare två. Samtliga i kursen klarade det uppsatta målet och deltagare i kursen var:

Jan A Andersson, Bernt Bylund, Mona Larsson, Bertil Lilja, Sven-Börje Persson, Barbara Sandnes, Inki Sjösten och Roland Sjösten. (Kenneth Lindé var med till en början men avbröt utbildningen i ett tidigt skede). Samtliga hundar var "skallmarkörer".

Den första "rullmarkören" i landet, Lupus, godkändes vid certifikatprov 1983 och förare var Lennart Lindberg Enskede. Lennart kvalificerade sig sedan med Lupus för deltagande i Svenska Mästerskapen för räddningshundar fyra år i rad.

15 medlemmar ur SBK genomgick en instruktörskurs för räddningshundsinstruktörer på Statens hundskola i november 1982 och dessa i sin tur startade en landsomfattande verksamhet som resulterade i att under 1983 godkändes 28 hundar som räddningshundar.

Deltagare i instruktörskursen: Frank Andersson Halmstad, Lennart Eriksson Tollarp, Bertil Härdelin Norrköping, Ingemar Johansson Vännäs, Nils A Johansson Laholm, Karlerik Klaar Skövde, Alf Lannerbäck Bandhagen, Gerhard Lindberg Skellefteå, Lennart Lindberg Enskede, Ossi Nilsson Grödinge, Leif Sundberg Linköping, Christer Svensson Ånge, Kent Thorslund Örebro, Sally Wilhelmsson Gällivare och Bo Öhrman Torshälla.

SBK utbildar själva sina räddningshundsinstruktörer. Utbildningen bedrivs i regel på någon av Räddningsverkets skolor och kurstiden är en vecka. Antagningskraven är höga och eleverna erhåller ingen ersättning under kurstiden och får i regel ta ut semester för att kunna delta.

De nya instruktörerna får bära sitt instruktörstecken först efter att de haft en egen kurs.

Civilförsvarsstyrelsen beslutade om fortsatt försöksverksamhet och efter ett sammanträde mellan Roland Sjösten, Alf Lannerbäck och Göran Wetterberg SBK och Stig Sjöstedt och Torsten Björkehed Cfs, avsattes medel till SBK för detta. Vid mötet beslöts att förare till räddningshund skall innan certifikatprov avlägges genomgå självskyddskursen "Rädda liv". Ett principförslag till regler för avläggande av certifikatprov antogs. Vidare beslöts att en utbildningsplan för räddningshundförarkurs skall utarbetas efter de erfarenheter som erhållits av försöksutbildningen. I planen skall införas bl a följande övningsmoment, som ej skall ingå i reglerna :

— Genomsök av område, inom vilket friliggande figurant placerats på samma ställe som nedgrävd figurant

— Genomsök av område, inom vilket figuranter kompletteras med friliggande klädespersedlar.

Det beslöts också att ekonomiska medel ställs till SBK's förfogande för anskaffning av bl a diplom, jetong, hundskor, utbildningsbidrag och för utbildning av instruktörer. Förslag till utformning av diplom och jetong arbetades fram av Alf Lannerbäck SBK.

SBK avsatte av de tilldelade medlen för 1983, 3 000 kronor till varje distrikt för utbildning av räddningshundar.

1983-09-05--06 genomfördes ett certifikatprov i Rosersberg med 28 deltagare från Skåne-Blekinge distriktet. Transporten av ekipagen skedde med ett Hercules-plan som lastade ekipagen i Kallinge (F 17) och Ljungbyhed (F 5). Inkvarteringen skedde i tält och redan på kvällen ankomstdagen uttogs 12 ekipage att provas. Provledare var Inki Sjösten och Sven Börje Persson och som domare tjänstgjorde Alf Lannerbäck och Leif Sundberg. Från Civilförsvaret kontrollerades samtliga ekipage av Torsten Björkehed och Jan Bodin. För de praktiska arrangemangen på provplatserna svarade Stig Ola Sandlund. Resterande 16 ekipage provades dagen därpå. Totalt godkändes 8 ekipage. Provledaren, Inki Sjöstens kommentarer efter provet var följande:

"Sammanfattningsvis tror jag att tre faktorer bidrog till det dåliga resultatet, nämligen nervösa förare, osjälvständiga hundar, för mycket förarpåverkan vid markeringarna".

Vid certifikatprov i Revinge 1983-10-01 hade förarna som deltagit i Rosersberg dragit konsekvenserna av sina misslyckanden och nu godkändes 16 av 22 ekipage. I provet deltog fler än de som varit med i Rosersberg.

Provledare: Roland Sjösten, domare: Barbara Sandnes och Cfs representant Torsten Björkehed.

En taktisk - organisatorisk målsättning arbetades fram i samråd med SBK och 1983-11-22 beslutade Civilförsvarsstyrelsen att räddningshundar skulle ingå i civilförsvarets undsättningsorganisation. Målet som uppsattes var till en början 1.500 räddningshundar med förare. Efter några år förändrades målsättningen bl a beroende på organisationsförändringar till att det skulle finnas 900 ekipage i civilförsvarsorganisationen.

Svenska Brukshundklubben fattade beslut vid sin kongress våren 1984 om att utbildning av räddningshundar skulle ingå i dess uppgifter.

Alf Lannerbäck, som ingick i Frivilligkommittén, utarbetade i mars 1985 "Räddningshunden, Handledning" som blev en värdefull tillgång för alla som engagerade sig i utbildningen av räddningshundar. Alf hade värdefull hjälp av Stig-Ola Sandlund, Rosersberg i sitt arbete med publikationen.

1985 hade verksamheten en sådan omfattning att Stig Sjöstedt och hans medarbetare Torsten Björkehed och Jan Bodin, Civilförsvarsstyrelsen inte hann med att delta vid alla certifikatprov. Frivilligsektorn inom SBK ombads då om hjälp att föreslå lämpliga domare ur SBK som skulle kunna vara Civilförsvarsstyrelsen behjälpliga. Efter samråd auktoriserades SBK-domarna att vara deras representanter vid certifikatprov för räddningshund. Bilaga 1.

Verksamheten för SBK inom frivilligsektorn hade 1985 utökats på tjänstehundsidan och i anslagsäskandet till Civilförsvarsstyrelsen framför SBK: "Vidare kommer en tjänst som handläggare för frivilligfrågor att inrättas med stöd från ÖB. Med stöd av Cfs hjälp skulle en sektion med arbetsinriktning produktion och redovisning av bevaknings- och räddningshundar kunna inrättas."

Bengt Ottosson anställdes av SBK 1986 såsom frivilligsekreterare.

Frivilligkommittén tillsatte 1986 en arbetsgrupp med uppgift att se över och komma med förslag till ny kursplan för utbildningen av räddningshundinstruktörer. Arbetsgruppen bestod bl.a. av några av de mest aktiva räddningshundinstruktörerna, nämligen Alice Hernvall, Borås, Alf Lannerbäck, Stockholm, Lennart Lindberg, Enskede, Nils A Johansson, Örkelljunga samt Stig Sjöstedt, SRV. Arbetsgruppen presenterade sitt förslag våren 1987. Förslaget innebar bl.a. en utökning av utbildningstiden till 52 timmar och kraven för att få delta i utbildningen skärptes.

Statens räddningsverk bildades 1986 som en sammanslagning av Civilförsvarsstyrelsen och Statens Brandnämnd och övertog då ansvaret för räddningshundorganisationen.

Foto: Birger Markusson, Räddningsverket

Utbildningskrav

Svenska Brukshundklubben utbildar räddningshundar som med sina förare skall ingå i kommunernas organisation vid höjd beredskap.

Räddningsverket har uppsatt följande krav för att föraren med sin hund skall få avlägga "Certifikatprov för räddningshund" (1996-04-19):

- Föraren skall vara svensk medborgare
- Föraren skall anse sig vara fullt frisk
- Föraren skall ha uppnått en ålder av minst 18 år och högst 65 år vid provtillfället och skall ha genomgått en sjukvårdsutbildning avseende första hjälpen
- Föraren skall före provet på formuläret för certifikatprov förklarat sig villig att med sin hund tjänstgöra för räddningstjänsten (i fred och under högsta beredskap)
- Hunden skall vid provtillfället ha uppnått en ålder av minst 18 månader och högst 5 år
- Ekipaget skall före provet ha genomgått mörkerövningar som räddningshundekipage
- Hunden skall kunna genomföra sökarbete med påtagna skyddsskor
- Lydnadsprov skall vara genomfört med hund som ej tävlar officiellt
- Privatister äger rätt att med sin hund avlägga prov om föraren tidigare genomgått räddningshundkurs och avlagt godkänt certifikatprov med sin hund.
- Instruktor skall skriftligt intyga att de ovan angivna kraven uppfyllts
- Oregistrerad hund (blandras) får avlägga prov
- Hunden skall vara försäkrad genom förarens försorg.

Certifikatprovet består av två delmoment.

Delmoment 1

Momentet består av en ca 100m lång ”hindergata” och omfattar sök i rasmassor, i omedelbar anslutning till brand, rök och buller.

Antalet figuranter skall vara 3-5 stycken och antalet skall vara okänt för föraren.

Delmoment 2

Momentet omfattar sök över större yta. Sökområdets storlek skall kräva en söktid på ca 20 minuter. (Provhundar skall användas i direkt anslutning till provets genomförande för att fastställa provtidens längd).

Inom sökområdet skall det finnas minst 20 lämpliga figurantplatser att välja mellan. Platserna skall vara både högt och lågt (max 2m över markytan) belägna samt jämnt fördelade inom området.

Provet döms gemensamt av en av Räddningsverkets kontrollanter (lärare i hundtjänst vid verkets skolor) och en domare ur Svenska Brukshundklubben. Tiden för ytsöket

skall vara generöst tilltagen för att undvika slarv och fastställs av kontrollant och domare. Det skall finnas minst 3 figuranter inom området och en av dem skall vara synlig för hunden men dold för föraren. Övriga figuranter skall vara helt dolda för både hund och förare. Antalet figuranter skall vara okänt för föraren. Kontrollant och domare kan bestämma att viss del av provet genomförs med påtagna skyddsskor på hunden.

Delmoment 1 och 2 skall genomföras samma dag. Efter det att delmoment 1 har genomförts avgör domare och kontrollant vilka som skall få göra moment 2.

Följande markeringar är tillåtna:

- hunden ger skall och stannar kvar på platsen
- hunden griper en i halsbandet hängande rulle.

Hunden skall markera utan påverkan från föraren.

Hund som blindmarkerar underkänds.

Samtliga figuranter skall ha påvisats av hunden och föraren skall ha meddelat var figuranterna finns.

Efter avslutat prov avgör kontrollant och domare ekipagets lämplighet.

En förare får gå upp med sin hund vid ytterligare två tillfällen om de inte klarar av det första gången.

Efter det att ekipagets godkänts vid "Certifikatprov för räddningshund" erhåller hundföraren ett diplom undertecknat av Räddningsverkets generaldirektör och Svenska Brukshundklubbens generalsekreterare, en jetong, ett hundförarmärke i tyg, dekaler och 1 700 SEK.

Räddningsverket betalar till Brukshundklubben 4 400 SEK för varje färdig räddningshund. Skillnaden 2 700 SEK, skall bl a täcka instruktörens resor till kursplats och rekognosceringar av övningsplatser. Instruktörerna har inget timarvode eller annan ersättning än för sina resor.

Fram till 1995-12-31 fick också hundföraren befrielse från att erlægga hundskatt. Detta har nu upphört eftersom hundskatten har avskaffats i Sverige från och med 1996-01-01.

Foto: Birger Markusson, Räddningsverket

Hundförarutbildning

Efter att ekipaget avklarat certifikatprovet krigsplaceras ekipaget i första hand i sin hemortskommun.

Brukshundklubbens uppgift är att utbilda hunden och Räddningsverket skall svara för utbildning av hundföraren. För att kunna genomföra förarutbildningen infördes en kurs för hundförare (K 038). Det var Jan-Erik Sjöberg och Stig Sjöstedt som tillsammans med Claes-Göran Claesson Revinge, Stig-Ola Sandlund Rosersberg, Curt Näslund Sandö och Gunnar Frycklund Skövde som utarbetade kurs-innehållet.

En hundgrupp bestod då av tre hundförare med vars sin hund. Den första kursen genomfördes i Revinge 1987-10-19--23 och utbildningsplanen fastställdes. 1995 omarbetades kursplanen med anledning av införandet av en ny organisation i kommunerna för räddningstjänsten under höjd beredskap. Omarbetningen skedde under ledning av Ove Brunnström (Jan-Erik Sjöbergs efterträdare) och Stig Sjöstedt tillsammans med Tonny Antmar och Stefan Håbbe Revinge, Conny Johannisson och Stig-Ola Sandlund Rosersberg, Hans Magnusson Sandö och Gunnar och Yvonne Frycklund Skövde.

Kursen omfattar nu två veckor och försökskurserna började genomföras 1996. Kursplan fastställdes 1997 och kursen benämns nu som RHFU.

Hundföraren med sin hund inkallas efter certifikatprovet till någon av Räddningsverkets fyra skolor för att genomgå ovan nämnda två veckors kurs.

Målet för utbildningen är att deltagarna efter avslutad utbildning skall kunna:

- samarbeta i grupp och samverka med övriga enheter i räddningsarbete
- söka i olika miljöer
- ge första hjälpen och hjärtlungräddning.

I kursen ingår också avsnitt om

- hotbild/skademiljö/skydd
- kännedom om A- och C-stridsmedel (häri ingår bl a tillpassning av skyddsmask)
- folkrätt
- hundsjukvård
- krishantering
- utnyttjande av karta och kompass

Det viktigaste avsnittet är räddningstaktik och för detta ändamålet avsätts 20 timmar där kursdeltagarna skall:

- i grupp eller enskilt under ledning av gruppchef kunna utföra sökarbete/räddningsarbete i olika miljöer där uppgifterna successivt ökar i svårighetsgrad. (Under dessa övningar utsätts hunden för många störningar i sökarbetet i rasmassorna som t ex utspritt slaktavfall, dolda levande och döda djur.)
- kunna föreslå lämplig söktaktik/teknik.

Hundföraren har under utbildningen en dagpenning som motsvarar 90% av den civilpliktiges sjukpenninggrundande inkomst. Föraren erhåller också matsättning för sin hund med 10 SEK per dag samt 75 SEK per dag för "lån" av hund under den tid som kursen pågår.

Efter avslutad utbildning står ekipaget till räddningstjänstens och polisens förfogande. Förarna finns förtecknade i en rikslista som finns på alla SOS-centraler (telnr 112).

Kontroll av ekipage

SBK erhåller från Räddningsverket årligen 500 SEK för att genomföra funktionskontroll av ekipagen. Pengarna används för att ersätta instruktörs och hundekipages resa till platsen för kontrollen. Pengarna är avsedda att täcka rese-kostnaderna för två tillfällen på ett år

Räddningsverket erhåller information om ekipagens status och inför nödvändiga förändringar på "SOS-listan".

När hundförarna var inskrivna i civilförsvarsorganisationen (t.o.m. 1996-06-30) var de skyldiga att delta i repetitionsövningar i sin hemortskommun. Länsstyrelserna svarade för att ekipagen årligen genomförde en repetitionsövning. Många länsstyrelser anställde instruktörer ur SBK för att genomföra dessa övningar. Räddningsverket tillställde länsstyrelserna, i samråd med Frivilligsektorn, en förteckning över lämpliga instruktörer ur SBK. (Bilaga 4).

Vart fjärde år svarade Räddningsverket för en fyra dagars övning vid någon av verkets skolor.

Ovanstående verksamhet var inte tillräcklig för att bibehålla ekipagen i funktionsdugligt skick och många instruktörer har haft en fortsättningsutbildning av sina färdiga ekipage fortlöpande. Många veckoslutskurser har anordnats där hundförarna själva får betala allting och som ett exempel kan nämnas att Alice Hernwall, Borås, anordnade en vinterkurs i trakten av Storlien som blev mycket uppskattad av de alla långväga resenärerna

En stor del av Brukshundklubbens verksamhet är tävlingar i olika grenar. Många av räddningshundförarna hade också deltagit i sådan verksamhet. Därför var det ganska naturligt att införa en tävlingsverksamhet även för räddningshundekipagen och det infördes Svenska Mästerskap för räddningshundar. Syftet var i första hand att de som ville ägnade sig åt detta tvingades att träna sin hund och det skulle hända mer än det som civilförsvarsplikten krävde, allt med syftet att få bättre ekipage. För att få ett utslagsgivande mästerskap tvingades man helt naturligt att begränsa deltagarantalet. Detta hade till följd att även Distriktsmästerskap för räddningshundar infördes. Räddningsverket stödjer denna verksamhet och det första mästerskapet genomfördes 1984 på Räddningsverkets skola i Revinge.

Förteckning över segerekipagen 1984 - 1997 i bilaga 5.

Kommunens roll

Kommunerna erhåller årligen statsmedel för att bedriva övningsverksamhet med sin organisation för höjd beredskap. Detta innebär att de krigsplacerade räddningshundförarna inkallas årligen för utbildning/övning i sin hemkommun.

Foto: Birger Markusson, Räddningsverket

Internationella kontakter

Räddningsverket och SBK har deltagit sedan 1989 i de internationella symposium som ägt rum, Italien 1989, Tyskland 1991 och stod själva som arrangör vid det femte som ägde rum på Räddningsverkets skola i Rosersberg i maj 1993. Vid detta symposium bildades också den internationella räddningshundsorganisationen (IRO) och där för närvarande Sven Wergård SBK är vice president. Genom deltagandet i symposierna har det skapats många kontakter med andra länders räddningshundsorganisationer till gagn för vidareutveckling av räddningshunden. Symposium har också ägt rum i Amerika 1995 och i Österrike 1997 där Räddningsverket och Brukshundklubben haft representeranter.

Inom Norden har det mest varit kontakt med Norge. Utbyte har skett i utbildningssammanhang, norska hundförare har följt utbildningen på Räddningsverkets skolor och svenska hundförare, i första hand lärare och instruktörer har följt de norska kurserna och då speciellt vinterkurserna, som arrangerats av den Norske Redningshunder föreningen. Beträffande Finland har kontakt skett med den finska kennelklubben och det har varit sammanträde i bl a Oslo med syfte att ha en gemensam syn när det gäller olika bestämmelser inom IRO's regelverk. Inbjudan har också gått till Civilförsvarets Tekniska skola i Danmark men tyvärr har ingen haft möjlighet att delta.

De svenska karantänbestämmelserna har fram till 1995 gjort att det varit mycket kostsamt att som enskild hundägare delta i tävlingsverksamhet i Europa. Nu har bestämmelserna lindrats och för första gången deltog en svensk räddningshundförare, Gunilla Stahre i världsmästerskapstävlingarna 1996.

Två instruktörer ur SBK, Margit Johansson Helsingborg och Sylvia Axell Bromma har också deltagit i IRO's internationella utbildning av domare. Margit Johansson har också haft det hedersamma uppdraget att döma ett världsmästerskap för räddningshundar.

Att en representant från Räddningsverket, Stig Sjöstedt, inbjöds till de danska mästerskapen för räddningshundar har också bidragit till att ett samarbete håller på att utvecklas mellan räddningshundförare från Storköpenhamn, Räddningsverkets skola i Revinge och Skånedistriktet ur SBK.

Inbjudan hade också till följd att ett samarbete nu har påbörjats mellan Räddningsverket, Civilförsvaret i Storköpenhamn (vilket nu är ansvarig för räddningshundverksamheten i Danmark) och med det norska civilförsvaret.

Ett andra sammanträde ägde rum i april 1997 i Norge på civilförsvarets skola i Starum och ett tredje möte är inplanerat i samband med SM för räddningshundar i Revinge hösten 1997

Nationella insatser

Efterforskning av försvunna personer är en polisiär verksamhet och det har varit och är fortfarande svårigheter på vissa håll i samarbetet mellan polisen och räddningshundförare. Polisen utnyttjar inte räddningshundarna i den utsträckning som är möjlig. Samarbetet har dock förbättrats avsevärt under de senaste åren men fortfarande finns det problem. För att råda bot på detta håller Rikspolisens på med att fastställa en kravlista för de ekipage som de avser att utnyttja.

Foto: Birger Markusson, Räddningsverket

Internationella insatser

Vid jordbävningen i Armenien 1988 beslöt Räddningsverket att ge bistånd genom att sända en räddningsstyrka. Den första styrkan kom att bestå utav 37 personer varav 16 var hundförare. Uppgiften var att söka efter och undsätta överlevande.

Rekryteringen av hundförarna skedde i samråd mellan Räddningsverket och instruktörer ur SBK.

Hundarna (som endast markerar levande människor med skall eller rulle, bringsel) markerade totalt cirka 250 platser. Staden, Gyumri, (tidigare Leninakan) var totalraserad och hundförarens uppgift var att markera var levande människor fanns. Vid så stora skadeområden, som fanns här, sökte man av delområde efter delområde och hade ingen

möjlighet att få reda på resultatet eftersom det var annan räddningspersonal som grävde fram människorna. Det enda man vet med säkerhet är att 14 levande personer grävdes fram tack vare de svenska räddningshundarnas markeringar.

Andra nationer hade också sänt dit räddningshundar och mycken tid gick åt att söka där andra nationers räddningshundar redan sökt för att fastställa om det fanns levande människor där deras hundar markerat. Dessa nationers hundar markerade nämligen också döda människor. Räddningsverket sände också med en journalist, Stig Dahlé, med uppdrag att dokumentera insatsen i ord och bild.

Foto: Stig Dahlé, Räddningsverket

Efter hemkomsten sattes hundarna i en central karantän i Tullinge i fyra månader och därefter i karantän i hundförarens hem i ytterligare två månader.

Hundförare i styrkan var: Ingvar Axelsson Växjö, Nils Ericsson Alvesta, Tore Karlsson Skruv, Tommy Pettersson Växjö, Anna Lena Stjerna Lessebo, Birger Andersson Jönköping, Agneta Eriksson Skövde, Gunnar Frycklund Skövde, Yvonne Frycklund Skövde, Per Arne Hellberg Skara, Frank Johnsson Lidköping, Nils Karlsson Stenstorp, Kaj Sundström Mariestad, John Pellika Viskafors, Anders Wiss Fristad och Kjell Järsand Borås.

Inför framtida katastrofer har Sverige meddelat FN (UN) att man är beredd att sända en räddningsstyrka som är självförsörjande i de allra flesta avseenden. Styrkan kommer att uppgå till mellan 50-100 personer, beroende på uppdragets karaktär.

Vid insatser där det gäller att söka efter överlevande ingår räddningshunden som en viktig resurs.

Ekonomi

Räddningsverket uppsätter varje år mål för SBK's verksamhet vad det gäller utbildning av räddningshundar. SBK räknar fram vad det kommer att kosta staten och en dialog äger rum mellan SBK och Räddningsverket.

För verksamhetsåret 1997 kommer SBK att erhålla 933.000 SEK i stöd och 1.100.000 för utbildning.

Stödpengarna går bl a till att täcka centrala ledningskostnader, personalkostnader på kansli, utbildningskonferenser centralt och regionalt, rekrytering och information, instruktörs- och kontrollanträffar och utbildning av lärare i hundtjänst.

Utbildningspengarna som SBK erhåller är bl a beroende av hur många hundar som godkänds. SBK erhåller 4 400 SEK för varje ny godkänd hund och målet för 1997 är att 125 nya hundar skall godkännas. För att utföra en funktionskontroll av ekipagen erhålls 500 SEK för varje ekipage. Pengarna skall täcka instruktörs och deltagares reskostnad för två tillfällen under året. SBK skall bl a också genomföra en katastrofmedicinsk utbildning med 25 elever. Räddningsverket ger också visst stöd så att SBK kan delta med representanter i räddningshundsymposiumet i Österrike i maj 1997.

Framtida mål - ny organisation

Kommunerna håller på med att fastställa en ny räddningstjänstplan och det skall vara klart till 1997-07-01. I planen skall redovisas den personalstyrka som kommunen behöver, med hänsyn till de hotsituationer som riksdagen fastställt, för att bl a klara de krav som högsta beredskap innebär. I de lämnade förutsättningarna för planeringen ingår också vilka förutsättningar som gäller för räddningshundekipage. Ingen kommun har under fred sådana resurser i sin organisation att den själv kan klara av en stor olycka. Ännu svårare kan det bli under de händelser som kan inträffa under högsta beredskap. Ett samarbete måste äga rum. Alla kommuner kommer inte att ha räddningshundekipage i sin egen organisation men genom samarbete mellan kommunerna skall alla kommuner ha tillgång till minst två räddningshundekipage inom maximalt 45 minuter.

SBK - avtalsorganisation

Under hösten 1996 påbörjades diskussioner mellan SRV och SBK med inriktning på att räddningshundförarna fr o m 1998-01-01 skall övergå från att vara pliktpersonal till att bli frivilligpersonal. Hundförarna skall skriva frivilligavtal med sin hemortskommun. Räddningsverket kommer att erhålla besked i frågan under september 1997 men allt tyder nu på att det skall genomföras.

En arbetsgrupp tillsattes för att förbereda övergången så att SBK skall bli en avtalsorganisation till SRV och arbetet leds av Stig Sjöstedt till slutet av maj månad då Lennart Larsson övertar samordningen av räddningshundfrågor inom SRV. Övriga ledamöter från SRV, Ove Brunström och som representant för lärarna, Yvonne Frycklund. Från SBK, Sven Wergård, Gerhard Lindberg och Bengt Ottosson.

SBK kommer att kunna disponera max 100 000 SEK för att genomföra de åtgärder som behövs inom organisationen för att underlätta övergången.

Ny utbildningsgång

Samtidigt har diskuterats förändringar i utbildningsgången till "färdigt" räddningshundekipage. "När är en räddningshund färdigutbildad?" **Aldrig!** Ett förslag är att nuvarande certifikatprov blir steg 1 i utbildningen, en preparandkurs en helg, steg 2 och tvåveckorsutbildningen på verkets skolor, steg 3. Först i samband med avslutningen av steg 3 är hunden en räddningshund och först då erhåller hundföraren certifikat och jettong m.m.

En preparandkurs, som försök, (steg 2) genomförs på frivillig väg med de elever som skall genomgå tvåveckorskursen i Sandö i maj - juni 1997. Utbildningen leds av Frycklundarna i egenskap som SBK-instruktörer. Syftet med utbildningen är att hundarna skall bli bättre när det gäller bl a uthållighet och markeringar av höga och låga figuranter. I momenten skall också ingå att hundarna får vittring av klädespersedlar, levande och döda djur, urin m.m.

Om en ny utbildningsgång accepteras så är förslaget nu att preparandkursen skall genomföras regionvis senast ett halvt år efter steg 1 och med en annan instruktör än den som svarade för utbildningen till steg 1.

Bilaga 1

Förteckning över domare ur Svenska Brukshundklubben som äger rätt att representera Räddningsverket vid prov för tjänstehundcertifikat som räddningshund

Beslut 1985 av stf Gd Erik Thyberg, Cfs, föredragande avddir Stig Sjöstedt.
Auktoriseringen gäller för perioden 1985-06-20—1986-07-01

Sylvia Axell	Bromma	Lennart Lindberg	Enskede
Ingvar Axelsson	Växjö	Leif Lindgren	Mariestad
Claes Björkman	Falsterbo	Märta-Clara Melin	Hovmantorp
Gunnel Crona	Älandsbro	Sten Nilsson	Ljungbyhed
Lennart Eriksson	Tollarp	Jan Nylund	Romakloster
Karl-Erik Forsberg	Stenstorp	Barbara Sandnes	Malmö
Anders Friman	Boden	Inki Sjösten	Ronneby
Nils A Johansson	Laholm	Roland Sjösten	Ronneby
Karlerik Klaar	Skövde	Leif Sundberg	Ljungsbro
Alf Lannerbäck	Bandhagen	Olle Thulin	Uppsala
Roland Leonardsson	Uddevalle	Åke Wihlborg	Örebro
Gerhard Lindberg	Ursviken	Sally Wilhelmsson	Gällivare

1986, 1989 och 1991 fattades nya beslut, föredragande avdelningsdirektör Stig Sjöstedt, beslutande generaldirektör Lennart Myhlback.

Vid auktorisering av SRV-kontrollanter 1989 tillkom följande:

Gunnar Almar	Sala	Margit Johansson	Helsingborg
Ulf Axell	Habo	Lothar Marunga	Långhem
Göran Bergström	Falköping	Mona Nymberg	Osby
Bo Broström	Knivsta	Sven-Börje Persson	Malmö
Birgitta Hagelin	Gävle	Bert Peterson	Malmö
Conny Isebark	Deje	Benny Svanstedt	Göteborg
Ingemar Johansson	Vännäs		

Efter beslut 1990 tillkom ur SBK:

Olle Lindgren	Farsta
Leif Hernvall	Borås

Räddningsverket representanter på skolorna 1985

Claes-Göran Claesson	Revinge
Stig-Ola Sandlund	Rosersberg
Jörgen Nilsson	Rosersberg
Curt Näslund	Sandö
Gunnar Frycklund	Skövde
Yvonne Frycklund	Skövde

Räddningsverkets Lärare i hundtjänst 1997

Revinge	Tonny Antmar Stefan Håbbe Kjell Nilsson
Rosersberg	Conny Johannisson Stig-Ola Sandlund
Sandö	Hans Magnusson Curt Näslund
Skövde	Gunnar Frycklund Yvonne Frycklund Kari Orheim Anders Olsson Tomas Lander

Bilaga 3

Sammanställning över antalet godkända räddningshundar budgetårsvis (0701-0630) 1981 — 1996.

1981 — 1982	9
1982 — 1983	28
1983 — 1984	72
1984 — 1985	12
1985 — 1986	34
1986 — 1987	23
1987 — 1988	58
1988 — 1989	136
1989 — 1990	169
1990 — 1991	133
1991 — 1992	112
1992 — 1993	108
1993 — 1994	109
1994 — 1995	62
1995 — 1996	123

Från och med 1996-01-01 har Staten ändrat budgetår till att vara kalenderår. Utav de 123 i perioden 1995 - 96 så blev 86 st ekipage godkända under 1996.

Handledare räddningshundgrupp

För att underlätta genomförandet av enhetsövningar med räddningshundgrupper, EÖ 670, utsågs särskilda handledare:

<u>Län</u>	<u>Namn</u>	<u>Ort</u>
AB	Lena Larsson	Huddinge
”	Kurt Mohlin	Märsta
C	Carina Källman	Hargshamn
F	Gunilla Åkerfors	Bankeryd
M	Berith Lundh	Bjuv
”	Tor Rugsveen	Dalby
”	Finn Hultman	Trelleborg
P	Kjell Järsand	Borås
”	Anders Wiss	Fristad
”	Alice Hernvall	Borås
R	Jan-Erik Berg	Lidköping
”	Frank Jonsson	Lidköping
S	Jan-Åke Wittfeldt	Årjäng
”	Laszlo Tarodi	Filipstad
T	Malin Ekström	Örebro
”	Arne Klanghed	Örebro
Y	Lars Fahlberg	Sundsvall
”	Monica Holmgren	Kvissleby
AC	Rolf Göran Asplund	Hörnefors
”	Gerhard Lindberg	Ursviken
”	Ulf Sörlin	Umeå
BD	Lisa Widehall-Bergström	Kiruna

Svenska mästerskap för räddningshundar

Segrande ekipage

År	Förare	Distrikt	Hund	Ras	Plats
1984	Dick Nilsson	Skåne-Blekinge	Adler	Riesenschнауzer	Revinge
1985	Berith Lundh	Skåne-Blekinge	Jussi	Schäfer	Rosersberg
1986	Marie Larsson	Stockholm	Gajo	Riesenschнауzer	Lidköping
1987	Bengt Arne Nilsson	Skåne-Blekinge	Proud Black-Bess	Labrador	Skellefteå
1988	Eva Köhlström	Dalarna	Killer	Schäfer	Borås
1989	Frank Jonsson	Skaraborg	Wulcanos Icaros	Schäfer	Östhammar
1990	Bengt-Arne Nilsson	Skåne-Blekinge	Proud Black-Bess	Labrador	Bjuv
1991	Anders Högdal	Övre Norrland	Snobben	Border collie	Klintehamn
1992	Ingela Selgin	Västra	Ringmasters Notorius Lad	Golden retriever	Uddevalla
1993	Tomas Lander	Skaraborg	Sherlock's Waterwheel	Flatcoated retriever	Söderhamn
1994	Britt Kvist	Skåne	Waterfly's Something to live for	Flatcoated retriever	Revinge
1995	Ewa Harrysson	Skaraborg	Rasmus	Labrador	Rosersberg
1996	Birgitta Kornberg	Uppland	Waterprince	Flatcoated retriever	Skövde
1997	Anita Thor	Uppland	Blackie	Border collie	Revinge

Bilaga 6

Räddningshundar fr. o. m. hösten 1985—1996 fördelade rasvis

Amerikansk cocker-spaniel	2	Laekenois	2
Australisk cattle dog	1	Lakelandterrier	1
Australisk kelpie	30	Lapphund	2
Bearded collie	3	Leonberger	1
Berner sennenhund	3	Malinos	7
Blandras	75	Mellansnauzer	1
Border collie	25	Mudi	1
Borderterrier	12	Newfoundlandshund	4
Bouvier	5	Norsk buhund	3
Boxer	20	Norsk älghund svart	1
Briard	6	Otterhound	1
Cairnterrier	2	Papillon	1
Chesapeake bay retriever	1	Parson Jack Rusell Terrier	2
Cocker spaniel	4	Polski Owczarek	1
Collie	5	Portugisisk vattenhund	1
Curly Coated retriever	1	Pudel	3
Dalmatiner	1	Pumi	1
Dansk-Svensk gårdshund	1	Riesenschnauzer	100
Dobermann	19	Rottweiler	45
Engelsk setter	1	Samojedhund	1
Finsk lapphund	1	Schäfer	300
Flat coated retriever	77	Shetland sheepdog	1
Foxterrier	4	Sibirian husky	2
Golden Retriever	89	Soft coated wheaten terrier	2
Groenendael	4	Springer spaniel	9
Grosser Schweizer Sennen	1	Tervueren	48
Hovawart	5	Ungersk vizla	1
Irländsk Terrier	1	Vorsteh	2
Labrador retriever	108	Welshterrier	2

Räddningsverkets bibliotek
Karlstad

26152003541

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
0, telefax 054-10 28 89. Internet <http://www.raedningsverket.se>

PCB 11463
RÄDDNINGSS
VERKET

Ps

Räddningshunden